

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА ТА  
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ»

Василь МАРТИНЮК

2023 р.



**РОБОЧА ПРОГРАМА**  
з дисципліни  
**«КУЛЬТУРА ПСИХОЛОГІЇ»**

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: *05 Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність: *053 Психологія*

Освітньо-професійна програма: *«Психологія»*

**Циклова комісія суспільних та психологічних дисциплін**

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота	Загальний обсяг, годин	Екзамен/ залік
Денна	3	6	30	30	60	120	Екзамен

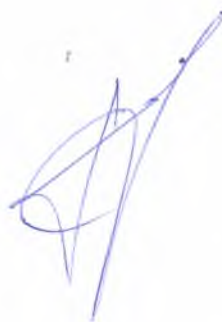
Тернопіль 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**, спеціальності **053 Психологія**, затвердженої Педагогічною радою ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ» «30» серпня 2021 р.

Робоча програма складена викладачем Шаршонь Г.С.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних та психологічних дисциплін, протокол № 1 від 28.08 2023 р.

Голова циклової комісії



Галина ДУРДАС

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«Культура психології»**

**1.Опис навчальної дисципліни**

<b>Найменування показників</b>	<b>Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь</b>	<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>
		<i>Денна форма навчання</i>
Змістових модулів – 3	Галузь знань: <b>05 Соціальні та поведінкові науки</b>	<b>Нормативна</b>
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <b>053 Психологія</b>	<b>Рік підготовки - 3</b>
		<b>Семестр - 6</b>
	Освітньо-професійна програма «Психологія»	<b>Лекції (30 год.)</b>
		<b>Практичні (30 год.)</b>
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	<b>Самостійна робота (60 год.)</b>
		<b>Вид контролю: екзамен</b>

# 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

## 2.1. Мета навчальної дисципліни- сформувати у студентів:

- уявлення про те, який шлях здійснює культура в історичному часі;
- розуміння як виражається особистість завдяки культурі, як змінюється людська психіка в перебігу різних історичних епох, етносів і культурних практик;
- усвідомлення синдромів, якими одна культура чи культурна практика відрізняється від іншої, вирішальним чином впливаючи на своїх носіїв;
- уявлення про процес акультурації та сценарії взаємодії культур і культурних практик, народження нового етносу і цивілізацій;
- усвідомлення, що кроскультурне освоєння світу є важливою складовою духовного становлення і подальшого розвитку особистості сучасника.

## 2.2.Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити зміст основних понять історичної, кроскультурної та етнічної психології;
- ознайомитись з механізмами та закономірностями засвоєння особистісного соціокультурного досвіду, особливостями його структурування та збереження в індивідуальній свідомості і застосування у різних ситуаціях;
- засвоїти та навчитись застосовувати на практиці знання про основні психологічні особливості індивідів, що належать до різних культурних та етнічних груп.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Культура психології» студент повинен **знати** проблематику досліджень у історичній, етнічній, кроскультурній психології, її основні категорії та робочі терміни; особливості просторового та часового аспектів міжнаціонального спілкування; теорії міжкультурної комунікації, основні етапи розвитку історичної, етнічної, кроскультурної психології.

### Вміти :

- відрізнити поняття об'єктивної та суб'єктивної культури;
- розуміти специфіку взаємовідносин між мовою, культурою та стилями спілкування;
- аналізувати та вміти критично застосовувати базові принципи міжкультурної комунікації;
- долати найважливіші труднощі міжкультурної взаємодії, встановлювати причини кроскультурних конфліктів.

## 2.3.Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Культура психології»:

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

## 2.4. Програмні результати навчання:

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН6. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН8. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН9. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимогзамовника.

ПРН10. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН11. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН12. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН14. Проектувати, організовувати та здійснювати психологічно ефективну консультативну діяльність з різними категоріями клієнтів ПРН15. Надавати консультативно-корекційну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні реабілітаційні та адаптаційні заходи.

ПРН15. Надавати консультативно-корекційну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні реабілітаційні та адаптаційні заходи.

### **3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Культура психології»**

#### **ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.**

**Предмет, структура культури психології. Історична психологія.**

##### **Тема 1. Історія становлення, предмет, структура і місце культури психології в системі психологічного знання**

Потреба і здатність жити у культурному середовищі як головна характеристика людини. Найпоширеніші метафори походження людини. Духовні діячі, філософи і психологи про значення культури в розвитку особистості. Предмет психології культури. Місце психології культури в системі психологічних знань. Психологія культури – наука майбутнього. Міждисциплінарні зв'язки і структура психології культури. Головні чинники психічного розвитку людини. Соціально-психологічна структура особистості і соціокультурний простір.

##### **Тема 2. Історія становлення, предмет, принципи, завдання і методи історичної психології. Історична психологія про духовність**

Становлення і предмет історичної психології. Роль і значення історико-психологічних досліджень. Принципи і завдання історичної психології. Людина як головна рушійна і відтворююча сила історії, як проєктивна істота і системоутворююча інтегральна складова історичного процесу. Поняття історіогенезу. Роль усвідомлення людської складової історії в житті українського суспільства. Психологічна і духовна складова практичної діяльності. Підвищення інтересу громадськості до досліджень у галузі історичної психології як ознака суспільного пошуку виходу із системної кризи. Загальні теоретичні положення історичної психології. Складові методу психолого-історичної реконструкції психіки людей минулих епох. Критерії розвитку у процесі історіогенезу.

#### **ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.**

**Етнічна психологія. Кроскультурна психологія як наука**

##### **Тема 3. Історія становлення, предмет і завдання етнічної психології**

Етнічна психологія як міждисциплінарна наука. Історія становлення етнічної психології. Предмет, завдання і стратегії дослідження сучасної етнопсихології. Науковий інструментарій етнічної психології. Комплексний підхід як основа етнопсихологічних досліджень. Етносфера, суперетноси, етноси, субетноси. Основні ознаки етногенезу. В. І. Вернадський про ноосферу як останній із багатьох станів еволюції біосфери у геологічній історії планети і майбутнє людства.

#### **Тема 4. Етнічна свідомість, етноцентризм, психічний склад і традиція. Уявлення прадавніх українців про своє походження**

Стародавні етнічні міфи і зміст етнічних образів. Уявлення праукраїнців про своє походження. Духовна топоніміка. Міфи і легенди про Київ. Концепції походження українського етносу. Природо-географічні та культурно-психологічні чинники етногенезу українців. Етнічна і національна самосвідомість як форма самопізнання етносу. Психоповедінкові стереотипи українського етносу. Культурно-мовна матриця української ментальності. Інформаційно-когнітивний рівень наукової рефлексії у галузі етнічної психології.

Етнічність, етнічна ідентичність, внутрішньогруповий фаворитизм і зовнішньогрупова ворожість (етноцентризм). Етнічні авто- і гетеростереотипи. “Картина світу” як когнітивна матриця його розуміння. Культурні і поведінкові відмінності та потенціальний негативізм їх оцінювання. Кроскультурне освоєння світу як умова виходу із стереотипного бачення іншої культури. Етнічно-психічні явища (суспільні уявлення, думка, свідомість, почуття, потреби, інтереси, мотивації, цінності, цілі, установки, ідеали). Культурні відмінності у засобах пізнання світу. Психічний склад, соціальний і національний характери, традиції, звичаї, спосіб життя.

#### **Тема 5. Історія становлення, предмет і завдання кроскультурної психології. Психологічний вимір культур. Культурний синдром**

Становлення порівняльно-культурної (кроскультурної) психології. Предмет і завдання кроскультурної психології. Позитивна ідентичність і культурна толерантність. Культура, культурна практика і культурогенез. Культурна поведінка і свідомість. Ресурси природи, види людської діяльності, їх вплив на громадську свідомість, світогляд і форми соціальної взаємодії. Вплив культурної практики на розвиток мови, мислення, почуттів, цінностей, самоконцепцію, соціальні ролі і сценарії поведінки. Розбіжності синхронності та симетричності перебігу процесів соціалізації та індивідуалізації як мотиваційна основа саморозуміння. Саморозуміння як психологічний механізм самообумовлення і самоактуалізації. Умови розвитку саморозуміння. Особливості виховання дітей у різних культурних практиках.

Психологічний вимір культур. Характеристика культурних синдромів (простота — складність, індивідуалізм — колективізм, відкритість — закритість, уникання невизначеності, дистанція влади, сильний — слабкий контекст культури). Символи духовної культури України. Психологія міграцій і акультурації.

### **ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Психологія культурної взаємодії**

#### **Тема 6. Культура, особистість, спілкування. Символи духовної культури України**

Культура і особистість. Поняття базової, модальної і типової особистості. Культурно- психологічні дослідження національного характеру. Соціальна та

особистісна ідентичності. Створення “обличчя” як символічний фронт, на якому члени всіх культур виборюють свій публічний образ засобами культури.

Вплив культури на спілкування через цінності, норми, соціальні сценарії, ролі тощо. Вплив культури на вербальні і невербальні форми і стилі спілкування (прямий – непрямий, особистісний – ситуаційний, інструментальний – афективний, пишномовний – стислий). Досягнення міжособистісної синхронності як узгодження ритмічних дій між двома особами на вербальному і невербальному рівнях. Чинники міжособистісної неузгодженості. Поняття “комунікативної компетентності”. Символи духовної культури України.

### **Тема 7. Психологія міграцій і акультурації. Культура і пізнання**

Поняття етнокультурної міграції. Причини і мотиви міграції та еміграції. Адаптація мігрантів, “культурний шок” та його наслідки. Культурна дистанція. Насильницька міграція і асиміляція. Геноцид і сегрегація. Мультикультуралізм (позитивне ставлення до наявності різних етнокультурних груп і добровільної адаптації соціальних інститутів суспільства до потреб різних культурних груп) як нова ідеологія людського суспільства на сучасному етапі його розвитку.

Вплив культури на базові психологічні процеси. Міжкультурний досвід людей, які мали можливість жити у різних культурах і освоювати їхні надбання. Існування у різних суспільствах і досвід культурних відмінностей та різних станів свідомості. Різні культури і розвиток різних людських якостей. Доціалізація як пізнання і освоєння культурних норм.

### **Тема 8. Культура, освіта, мова, творчість і довголіття**

Освіта як агент соціалізації та інкультурації, надихач освоєння і відтворення культури. Вплив вірувань та уявлень суспільства на освітні системи, родинне виховання, ставлення батьків і учнів до навчання. Способи пізнання та світовідчуття, світосприйняття, світопереживання і світогляд людей. Заохочення різними суспільствами до різних вмінь і норм поведінки. Ставлення до творчості як інструменту еволюції.

Здоров’я як відсутність негативного психічного стану і присутність позитивного початку (першопричини здоров’я), як гармонія людини зі світом, природою, культурою, іншою людиною, самою собою і Богом. Правильний спосіб життя — запорука уникнення хвороб, досягнення позитивного стану і вивільнення життєвого потенціалу. Психосоціальні чинники хвороб. Вплив культури через емоції на вегетативну та імунну системи.



#### 4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<b>ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Предмет, структура культури психології. Історична психологія</b>			
<b>Тема 1.</b> Історія становлення, предмет, структура і місце культури психології в системі психологічного знання	4	4	8
<b>Тема 2.</b> Історія становлення, предмет, принципи, завдання і методи історичної психології.	4	4	7
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Етнічна психологія. Кроскультурна психологія як наука</b>			
<b>Тема 3.</b> Історія становлення, предмет і завдання етнічної психології	4	4	7
<b>Тема 4.</b> Етнічна свідомість, етноцентризм, психічний склад і традиція. Уявлення прадавніх українців про своє походження	4	4	8
<b>Тема 5.</b> Історія становлення, предмет і завдання кроскультурної психології. Психологічний вимір культур.	4	4	6
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Психологія культурної взаємодії</b>			
<b>Тема 6.</b> Культура, особистість, спілкування. Символи духовної культури України	4	4	8
<b>Тема 7.</b> Психологія міграцій і акультурації. Культура і пізнання	4	4	8
<b>Тема 8.</b> Культура, освіта, мова, творчість і довголіття	2	2	8
<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>60</b>

## **5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ з дисципліни «Культура психології»**

### **Практичне заняття 1**

**Тема 1. Історія становлення, предмет, структура і місце культури психології в системі психологічного знання**

#### **План практичного заняття**

1. Потреба і здатність жити у культурному середовищі як головна характеристика людини.
2. Предмет, структура культури психології.
3. Місце культури психології в системі психологічного знання.
4. Соціально-психологічна структура особистості і соціокультурний простір.

### **Практичне заняття 2**

**Тема 2. Історія становлення, предмет, принципи, завдання і методи історичної психології. Історична психологія про духовність**

#### **План практичного заняття**

1. Становлення і предмет історичної психології
2. Принципи і завдання історичної психології.
3. Поняття історіогенезу.
4. Загальні теоретичні положення історичної психології.

### **Практичне заняття 3**

**Тема 3. Історія становлення, предмет і завдання етнічної психології.**

#### **План практичного заняття**

1. Етнічна психологія як міждисциплінарна наука
2. Історія становлення етнічної психології
3. Предмет, завдання і стратегії дослідження сучасної етнопсихології
4. Комплексний підхід як основа етнопсихологічних досліджень.

### **Практичне заняття 4**

**Тема 4. Етнічна свідомість, етноцентризм, психічний склад і традиція. Уявлення прадавніх українців про своє походження**

#### **План практичного заняття**

1. Стародавні етнічні міфи і зміст етнічних образів
2. Етнічна і національна самосвідомість як форма самопізнання етносу.

3. Етнічність, етнічна ідентичність, внутрішньогруповий фаворитизм і зовнішньогрупова ворожість (етноцетризм).

#### **Практичне заняття 5**

##### **Тема 5. Історія становлення, предмет і завдання кроскультурної психології.**

#### **План практичного заняття**

1. Становлення порівняльно-культурної (кроскультурної) психології.
2. Предмет і завдання кроскультурної психології.
3. Вплив культурної практики на розвиток мови, мислення, почуттів, цінностей, самоконцепцію, соціальні ролі і сценарії поведінки.
4. Психологічний вимір культур

#### **Практичне заняття 6**

##### **Тема 6. Культура, особистість, спілкування. Символи духовної культури України.**

#### **План практичного заняття**

1. Культура і особистість. Поняття базової, модальної і типової особистості.
2. Соціальна та особистісна ідентичність.
3. Вплив культури на вербальні і невербальні способи спілкування.
4. Символи духовної культури України.

#### **Практичне заняття 7**

##### **Тема 7. Психологія міграцій і акультурації. Культура і пізнання.**

#### **План практичного заняття**

1. Поняття, причини та мотиви етнокультурної міграції.
2. Насильницька міграція і асиміляція. Геноцид і сегрегація.
3. Вплив культури на базові психологічні процеси.
4. Доціалізація як пізнання і освоєння культурних норм.

#### **Практичне заняття 8**

##### **Тема 8. Культура, освіта, мова, творчість і довголіття**

#### **План практичного заняття**

1. Вплив вірувань та уявлень суспільства на освітні системи, родинне виховання, ставлення батьків і учнів до навчання.
2. Ставлення до творчості як інструменту еволюції.
3. Здоров'я як відсутність негативного психічного стану і присутність позитивного початку
4. Вплив культури через емоції на вегетативну та імунну системи.

## 6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	ТЕМАТИКА	Кількість годин
1.	Історія становлення, предмет, структура і місце культури психології в системі психологічного знання	8
2.	Історія становлення, предмет, принципи, завдання і методи історичної психології	7
3.	Історія становлення, предмет і завдання етнічної психології	7
4.	Етнічна свідомість, етноцентризм, психічний склад і традиція. Уявлення прадавніх українців про своє походження	8
5.	Історія становлення, предмет і завдання кроскультурної психології. Психологічний вимір культур	6
6.	Культура, особистість, спілкування. Символи духовної культури України	8
7.	Психологія міграцій і акультурації. Культура і пізнання	8
8.	Культура, освіта, мова, творчість і довголіття	8
<b>Разом</b>		<b>60</b>

## 7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес передбачає проведення лекцій і практичних занять, самостійну роботу. Мова викладання – українська.

У процесі викладання дисципліни «Культура психології» використовуються такі методи навчання як:

- словесні (пояснення, лекція);
- наочні (ілюстрації, плакати, схеми, карти, мультимедійні файли);
- практичні (самостійна робота на занятті та позааудиторна діяльність, виконання розрахункових завдань);
- методи стимулювання обов'язку та відповідальності у студентів: переконання у значущості навчання, вимоги, вправи з виконання вимог, програмоване опитування;
- методи стимулювання інтересу до навчання: пізнавальні ігри, навчальні дискусії; створення ситуацій емоційно-моральних переживань; створення ситуацій пізнавальної новизни; створення ситуації зацікавленості;
- за ступенем самостійної роботи студентів: методи взаємодії викладача та студента (бесіда, дискусія); методи самостійної роботи студентів (самостійна робота з книгою, письмова робота, самостійна робота під керівництвом викладача);
- за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький;
- за джерелом інформації і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення); наочні (ілюстрація, демонстрація).

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі із використанням засобів комп'ютерної техніки; практичні заняття; виконання самостійної роботи; робота в мережі Інтернет.

## 8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При вивченні студентами дисципліни «Культура психології» застосовуються наступні форми оцінювання набутих знань: поточне та підсумкове тестування, опитування, рубіжна атестація, директорська контрольна робота.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

<b>Рубіжна атестація (№ 1)</b>	<b>Директорська контрольна робота (№ 2)</b>	<b>Середній бал (№ 3)</b>	<b>Екзамен</b>	<b>Разом</b>
20%	25%	15%	40%	100%

## 9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою / ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Рівень компетентності
<p>90-100</p> <p>A</p>	<p><b>Відмінно</b></p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому високий рівень володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями, відповідь його правильна, обґрунтована, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння здійснювати зв'язок теоретичних занять з практичними і реалізувати міжпредметні зв'язки. Практичне завдання виконано правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.</p>	<p>Високий (творчий) рівень</p>
<p>85-89</p> <p>B</p>	<p><b>Дуже добре</b></p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом практичним вмінням з несуттєвими неточностями, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки з окремих питань навчального матеріалу.</p>	<p>Достатній рівень</p>

75-84 С	<b>Добре</b>	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється незначна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом практичним вмінням з певними неточностями та недоліками, достатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.	
65-74 D	<b>Задовільно</b>	Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких виявляється середній рівень володіння теоретичними знаннями, розуміння навчального матеріалу, а також практичних вмінь. Здобувач освіти в цілому оволодів суттєві питання з даної теми, намагається аналізувати факти та події, робити певні конкретні висновки, недостатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, виявляє недостатній рівень поінформованості у практичному застосуванні.	Середній рівень
60-64 E	<b>Достатньо</b>	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються мінімальні знання і розуміння навчального матеріалу, проте недостатньо вони глибокі та осмислені. Здобувач освіти на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, частково аналізує навчальний матеріал, проте при цьому робить неконкретні та неточні висновки, виявляє низький рівень поінформованості у практичному застосуванні.	



35-5 FX	<b>Незадовільно</b>	Оцінюється завдання, що не виконане або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, безсистемно, відсутні висновки, узагальнення. Під час відповіді здобувач освіти допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коригуючих запитань, рівень володіння теоретичними знаннями практичним вмінням не задовольняє мінімальні критерії. Обов'язкове складання повторного екзамену, заліку.	Низький рівень
1-34 F	<b>Незадовільно</b>	Оцінюється завдання, що не виконане, у здобувача освіти відсутні елементарні як теоретичні знання, так і практичні вміння. Обов'язкове повторне вивчення навчальної дисципліни.	Незадовільний рівень

## 10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
	Екзамен	Залік		
90-100	5 (відмінно)	Зараховано	A	Високий (творчий) рівень
85-89	4 (дуже добре)		B	Достатній рівень
75-84	4 (добре)		C	
65-74	3(задовільно)		D	Середній рівень
60-64	3 (достатньо)		E	

35-59 (незадовільний рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання екзамену)	Незараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX	Низький рівень
1-34	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Незараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	X	Незадовільний рівень

## 11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ

1. Тексти лекцій.
2. Завдання для практичних завдань.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Тести для перевірки знань студентів.
5. Засоби діагностики знань студентів.
6. Критерії оцінювання знань студентів.
7. Посібники.
8. Презентаційні матеріали.
9. Інтернет-джерела.

## 12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузнецова Т. В. Психологія культури. К., 2006. 152 с.
2. Львовичкіна А. М. Етнопсихологія. К., 2002. 144 с.
3. Пірен М. Проблеми формування сучасної української еліти // Соціальна психологія. 2004. Вип. 2 (4). С. 38–48.
4. Панок В.Г. Основи практичної психології: підручник. К.: Либідь, 2006. 536 с.
5. Фурман А. А. Психологія особистості : ціннісно-орієнтаційний вимір: монографія. Одеса: ОНПУ, 2016. 312 с.
6. Москалець В. П. Психологія особистості: підручник. К.: «Ліра», 2021. 364 с.
7. Варій, М. Й. Психологія особистості: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2018. 592 с.
8. Тодорова, І. С. Психологія і педагогіка: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2016. 228 с.
9. Видра, О. Г. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2018. 112 с.

### **13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
2. <http://habitus.od.ua/> Габітус. Науковий журнал з соціології та психології
3. <https://r.donnu.edu.ua/> DSpace. Матеріали наукової бібліотеки
4. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
5. <http://library.tneu.edu.ua> – сайт бібліотеки ЗУНУ
6. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.